

Belgen nooit zullen begrijpen. Turken zijn nationalist en het leger is van mening dat een eenheid in het land noodzakelijk is. Volgens Özkök zijn eenheid en democratie met elkaar verweven: "Het doel van ons groot leger is de democratie beschermen. We hebben nu een beschermer van de democratie dankzij het Turkse leger. Als er geen eenheid is, is er ook geen democratie."

Hendrik Vos, professor Europese Politiek aan de Gentse Universiteit, vindt evenmin dat het leger moet verkleinen als Turkije bij de Europese Unie wil toetreden. Maar de rol van het leger in de maatschappij moet wel gewijzigd worden: "Dat is een vrees die in Turkije heerst omdat het leger de macht is die het fundamentalisme, de Koerden en andere minderheidsgroepen in toom houdt. De invloed van het leger in de politiek zal in elk geval moeten dalen." Volgens professor Vos zal dat niet leiden tot fundamentalisme en instabiliteit. Die begrippen hebben vooral economische gronddoorzaken. Turkije als lid van de Europese Unie is een aantrekkingskracht voor investeerders, waardoor de welvaart kan stijgen. "Op die manier neem je de wind uit de zeilen van fundamentalisten, nationalist en van andere extreme vormen van politiek.", verklaart professor Vos.

De problematische rol van het leger situeert zich in de politiek. Op 29 april betoogden een miljoen Turken tegen voormalig presidentskandidaat Abdullah Gül. De betoging kreeg de steun van het leger. Generaal Yasat Buyukanit dreigde in te grijpen indien Gül president zou worden. Het leger dat zich mengt in politieke discussies is een omstreden zaak en ondenkbaar in Westerse landen. Daarom heeft de Europese Unie het leger gewaarschuwd indien zij acties zouden ondernemen. Het leger was niet aan zijn proefstuk toe. De voorbije 50 jaar vonden er drie staatsgrepen plaats. In 1960, 1971 en 1980 nam het leger tijdelijk de macht over. Bovendien heeft het leger voormalig premier Necmettin Erbakan gedwongen om af te treden. Erbakan zou volgens het leger te islamitisch zijn.

■ Volgens mensenrechtenorganisatie IHD is het leger een militaire ondemocratische organisatie.

DE WIL VAN HET VOLK

Maar volgens Özkök heeft het leger geen politieke macht en volgen ze enkel de wil van het volk: "Het Turkse leger is de bezieler van het seculiere Turkije en om die reden is het niet meer dan normaal dat zij waken over de fundamentele. Daarom vormt het leger geen bedreiging voor de democratie." De betogingen in Ankara, Istanbul en Izmir illustreren Özkök zijn uitspraken. Maar mensenrechtenorganisatie, IHD, ontkent: "Het leger steunt enkel betogingen van de kemalisten. Dat zijn betogingen die in lijn zijn met hun eigen ideologie. Betogingen of acties die kritiek geven op de Turkse staat, worden verboden of hardhandig de kop ingedrukt en als separatistisch beschouwd."

Tarik Yildiz, een linkse manifestant, is het eens met die uitleg: "Het leger heeft nooit gedaan wat het volk wilde. In Turkije is er een politieke elite waar het leger deel van uitmaakt. Het leger

intimideert de bevolking. Enkele historische voorbeelden geven dat heel duidelijk weer: de staatsgrepen van 1971 en 1980 dienden om de progressieve bewegingen te onderdrukken. Ze hebben boeken verbrand, duizenden mensen in de gevangenis geplaatst en doodgefolterd. We trekken het establishment in twijfel en willen de verkoop van Turkije aan de VS aan het licht brengen. We willen enkel een rechtvaardige maatschappij. Het doel van het leger is om het huidige systeem verder te zetten en zijn privileges te behouden. Vergeet niet dat het leger, dat zich seculier noemt, geen enkel bezwaar had om verplichte godsdiensten te geven op school, na de staatsgreep in 1980."

JAARLIJKE HERDENKING

30 jaar geleden, op 1 mei 1977, hebben enkele schutters 37 manifestanten neergeschoten tijdens de jaarlijkse 1 mei-viering. Vorige maand